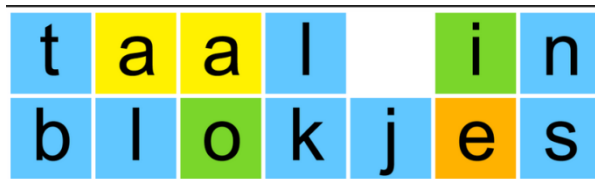
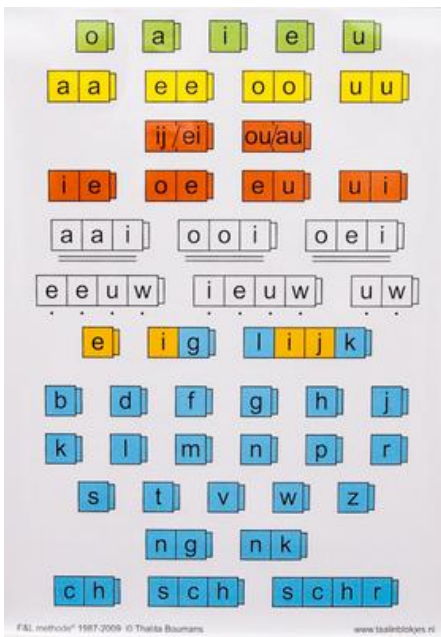

Als het leren lezen niet zo soepel gaat

In de onderbouw leert een kind de eerste beginselen van het lezen. Wij letten bij het aanleren van de letters gelijk al op de signalen van leesproblemen. Het aanleren van de letters wordt op onze school in de leerjaren 1,2 en 3 ondersteund met klankgebaren.

Naast die ondersteuning, leren we de kinderen gelijk waar de letter hoort voor wat betreft de klank. Deze aanpak vanuit 'Taal in blokjes' ondersteunt het auditieve geheugen. Een korte klinker staat op een groen veld, een lange klinker op een geel veld en een medeklinker op een blauw veld. Hier wordt in de volgende leerjaren bij het aanvankelijk lezen en spelling op doorgebouwd. Deze methode sluit aan bij de specialistische dyslexie begeleiding.

Met behulp van gekleurde letterkaarten wordt de structuur van losse klanken en de structuur van klankgroepen visueel gemaakt. Het gebruik van een vaste kleurcode voor de klinkers en medeklinkers kan het proces van automatiseren verbeteren. De kinderen vormen woorden met gekleurde blokjes. De woordstructuur wordt zo zichtbaar en het toepassen van de regels wordt zo overzichtelijk geoefend. Bij Taal in blokjes ligt de nadruk op het leren spellen van woordstructuren in plaats van het spellen van specifieke woorden.

Ongeveer 10% van de leerlingen in groep 3 is wat betreft hun ontwikkeling nog niet helemaal 'klaar' voor het leren lezen en schrijven. Ruim de helft van deze kinderen gaat goed vooruit door het leerstofaanbod en pakt het leesproces in de loop van groep 3 goed op.

Als het kind ondanks gerichte oefening en begeleiding *niet* vooruit gaat met lezen en/of spellen, kan er sprake zijn van dyslexie, of aan dyslexie verwante problemen.

Om daar goed zicht op te krijgen, hanteert de school het PROTOCOL DYSLEXIE.

Het [Protocol Leesproblemen en dyslexie](#) geeft adviezen over hoe de school kinderen met leesproblemen kan begeleiden en ondersteunen. Ruim de helft van de kinderen gaat met deze hulp snel en goed vooruit. Is er ondanks extra hulp toch geen vooruitgang aan het eind van groep 4 dan kan er sprake zijn van dyslexie en is het raadzaam een dyslexie onderzoek te laten verrichten of een extern deskundige te raadplegen.

De reguliere ondersteuning in school vindt voor een deel plaats vanuit het zorgbudget. Externe ondersteuning wordt niet door de school betaald, maar is na een half jaar intensieve ondersteuning wel beschikbaar voor de 10% leerlingen met de meest hardnekkige vorm van dyslexie.

Het staat ouders natuurlijk altijd vrij op eigen kosten onderzoek te laten doen of begeleiding in te kopen. We zien wel graag dat dat in overleg met school gebeurt.

PROTOCOL LEESPROBLEMEN EN DYSLEXIE

Onderbouw

Het volgen van de kinderen start in de onderbouw met de toetsen beginnende geletterdheid (letterkennis), analyse en synthese (klankbewustzijn) en benoemsnelheid.

Ook zijn de leerkrachten tussentijds alert op signalen als

- * problemen met het rijmen.
- * problemen bij het herkennen van letters.
- * problemen hakken en plakken van woordjes.
- * moeite met het onthouden van de kleuren.
- * moeite met de begrippen links en rechts.
- * moeite met het onthouden van namen

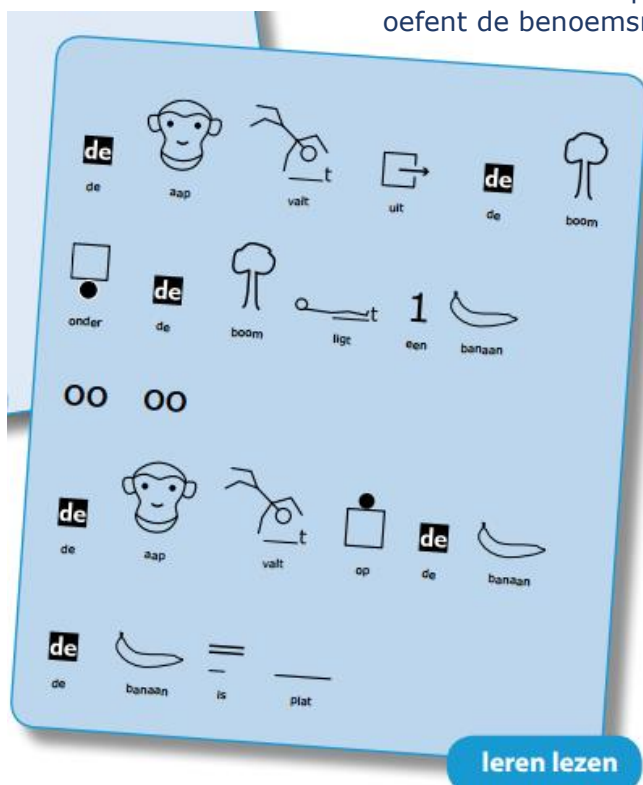
Een oudste kleuter met een goed ontwikkeld klankbewustzijn is in staat om korte woorden op te delen in losse klanken (auditieve analyse of 'hakken') en klanken samen te voegen tot een woord (auditieve synthese of 'plakken').

Ook weet hij dat de woorden 'peer' en 'pet' allebei met de 'p' klank beginnen en dat er door de letter 'p' door een andere letter te vervangen een nieuw woord ontstaat.

Om een goede overgang naar de fase van het aanvankelijk lezen in groep 3 te kunnen maken, is het streefdoel dat leerlingen aan het eind van groep 2 ten minste 12 letters kunnen benoemen en korte woorden met een eenvoudige structuur kunnen analyseren en synthetiseren.

De benoemsnelheid is het tempo waarop een kind bijvoorbeeld plaatjes, kleuren en namen kan benoemen. Een te trage benoemsnelheid kan een signaal van dyslexie zijn. In de kleutergroep wordt de benoemsnelheid geoefend met het pictolezen.

Pictolezen is een opstapje naar het leren lezen van letterschrift. En oefent de benoemsnelheid

Middenbouw

In groep 3 wordt bij de meeste kinderen het fundament voor een goede leesvaardigheid gelegd. Kinderen leren niet op een natuurlijke wijze lezen door interacties met ouders en andere volwassenen, zoals spreken en luisteren; zelfs niet in een rijke leesomgeving. Leesvaardigheid is ook niet het gevolg van biologische rijping. Lezen is als fietsen: het is een *vaardigheid* die we moeten leren.

Het is dan ook van belang dat er in de middenbouw veel tijd wordt ingeruimd voor instructie en oefenen van het leren lezen. Doelgerichte, systematische en duidelijke instructie, maar ook het daadwerkelijk laten lezen van de kinderen is belangrijk in deze fase. Beginnende lezers moeten leren dat de woorden en lettergrepen die ze horen in de gesproken taal uit klankgroepen zijn samengesteld. Zij moeten leren om geschreven woorden in spraaktaal om te zetten.

Om zich deze vaardigheid eigen te maken, moet een kind dus formeel leren. Dat is voor kinderen, die tot dan alles hebben geleerd doordat het ze 'is komen aanwaaien', nieuw.

Leren leren doe je met vallen en opstaan, je leert niet fietsen als je bang bent om te vallen. Er zijn kinderen die het 'willen kunnen' en frustreren op het 'leren leren'. Dat het leren lezen in beginsel moeizaam gaat, *hoeft* dus niet te wijzen op ernstige leerproblemen.

Metten is weten

Bij de start in groep 3 wordt de beginsituatie vastgesteld;

1. De 1e hoofdmeting is de herfstsignalering, na 8/10 weken leesonderwijs;
2. De 2^e hoofdmeting M3 is rond januari/februari, nadat alle letters zijn aangeboden;
3. De 3^e hoofdmeting E3 is rond mei/juni aan het einde van het 3^e leerjaar.

Deze metingen en die in de hogere groepen zijn onderdeel van de toets kalender.

En dan...

1. *Als een kind op de toetsen van het dyslexieprotocol uitvalt, volgt er een interventieperiode. Deze bestaat uit extra ondersteuning van het aanvankelijk leesproces in de groep;*
2. *Als het kind bij de 2^e hoofdmeting (opnieuw) uitvalt volgt* een intensief traject van ondersteuning buiten de groep. Met het interventieprogramma Connect letters wordt 3x in de week 20 minuten per keer intensief gewerkt aan klankbewustzijn, letter-klankkoppeling en aanvankelijke leeshandelingen.*

In de groep draait het kind mee bij de verlengde instructie op lezen en spelling.

* Ouders worden door de leerkracht en per brief geïnformeerd over het vermoeden van dyslexie en het dyslexiebeleid op school. Mochten er vragen zijn, dan kunnen zij zich tot de intern begeleider richten.

3. *Als bij de 3^e hoofdmeting blijkt dat het leesprobleem hardnekkig is en het kind nog steeds in het laagste niveau scoort (Citoscore V), wordt deel 2 het intensieve programma in leerjaar 4 doorgezet. Met Connect woordherkenning wordt 3x in de week 20 minuten per keer intensief gewerkt aan verbetering van woordherkenning van woorden met medeklinkerclusters, tweelettergrepige woorden en meerlettergrepige woorden. Nauwkeurigheid is hierbij belangrijker dan tempo. Herhaald lezen werkt ondersteunend op dit proces.*

In de groep draait het kind mee bij de verlengde instructie op lezen en spelling.

Metten is weten groep 4

1. De 1^e hoofdmeting M4 rond januari/februari;
2. De 2^e hoofdmeting E4 rond mei/juni aan het einde van het 4^e leerjaar.

En dan...

1. *Valt het kind bij de hoofdmeting M 4 (opnieuw) uit en komt het op de cito niet hoger uit dan V, dan loopt het interventieprogramma Connect door.
Scoort het kind hoger, dan stopt het interventieprogramma en valt het terug op de verlengde instructie op lezen en spelling.*
2. *Valt het kind bij de hoofdmeting E 4 (opnieuw) uit en komt het op de cito niet hoger uit dan V, dan lijkt specialistisch hulp buiten school aangewezen. De lees- en spellingsproblemen zijn dermate hardnekkig dat het kind in aanmerking komt voor vergoede dyslexie onderzoek en aansluitend wellicht voor vergoede begeleiding buiten school. De intern begeleider spreekt e.e.a. door met de ouders.*

In de groep draait het kind mee bij de verlengde instructie op lezen en spelling. Connect stopt. Als extra interventie kan het PRAVOO(herhaald) lezen worden ingezet.

Het dyslexieonderzoek vindt begin groep 5 plaats.

T.a.v. onderzoek en behandeling

Bij het vermoeden van ernstige dyslexie moet de school

- De hardnekkigheid van de lees/spellingsproblemen kunnen aantonen.
Een leerling komt in aanmerking voor onderzoek wanneer hij tot de zwakste 10% behoort wat betreft lezen, of wanneer hij tot de zwakste 16% op lezen én de zwakste 10% op spelling behoort.
Voor scholen betekent dit concreet dat leerlingen met een E-score op lezen en leerlingen met een lage D-score op lezen én een E-score op spellen - mits vastgesteld op minimaal drie opeenvolgende meetmomenten en na aanbod van extra zorg/specifieke interventies (minimaal twee interventieperioden) – in aanmerking komen.
- Een leerlingdossier aanleveren waarmee het vermoeden van (ernstige) dyslexie wordt onderbouwd, zodat ouders aanspraak kunnen maken op vergoeding van diagnostiek en behandeling.
- Ouders adviseren bij de keuze van een gespecialiseerd instituut of een gespecialiseerde behandelaar. Voorwaarde vanuit school is dat de behandeling aansluit op de methodeaanpak van de school. Ook moet afstemming en regelmatig overleg met de behandelaar mogelijk zijn.
- Melding doen van de aanvraag tot vergoede hulp bij het loket jeugdzorg van de gemeente Diemen

Onderzoek dyslexie

- De doorlooptijd van de eerste screening, op basis van het aangeleverde leerlingdossier is zo'n 6 weken.
- Mocht een dossier niet compleet zijn dan meldt de behandelaar dat direct.
- De behandelaar geeft dan een ontvankelijkheidsverklaring af waarmee het dossier ontvankelijk verklaard wordt voor vergoede zorg.
- Bij een positief besluit volgt het dyslexie onderzoek.

Een diagnose dyslexie geeft niet automatisch recht op vergoede dyslexiebehandeling. Om in aanmerking te komen voor de vergoedingsregeling dyslexie dient sprake te zijn van ernstige enkelvoudige dyslexie. Dit betekent dat slechts 10% van alle kinderen met dyslexie in aanmerking komt voor vergoede dyslexiebehandeling.

Tijdens de behandeling van ernstige dyslexie

- Stelt de school zich op de hoogte van de uitslag van het diagnostisch onderzoek.
- Is er contact tussen behandelaar en school over de afstemming, voortgang van de behandeling en de begeleiding op school.

Bij de beëindiging van de behandeling van ernstige dyslexie (doorgaans na 40 sessies)

- Vraagt de school de behandelaar om aandachtspunten voor de instructie en begeleiding op school.
- Vraagt school na of er nog een follow-up plaatsvindt, komt de leerling na een periode bijvoorbeeld terug voor controle?
- Zet de school de extra ondersteuning op school voort en zorgt zo nodig voor compensatie of dispensatie bij het leren.
- Moet het kind op eigen kracht verder en zie je dus soms een kleine terugval.

Wat kunnen ouders doen ter ondersteuning?

Hulp heeft met name zin als ouders zich actief willen inzetten bij het verbeteren van de leesontwikkeling van hun kind. Het gaat daarbij om de kwaliteit en de regelmaat van die inzet. Vier keer per week een kwartier met volle aandacht leen met het kind, is effectiever dan één keer per week een uur.

Het is belangrijk dat er sprake is van een ontspannen relatie tussen ouders en kind, zodat het lezen leuk is en het gevoel geeft van quality-time.

De begeleiding op school en thuis moeten in elkaars verlengde liggen. De leerkracht geeft leesinstructie op het niveau dat de leerling net niet zelfstandig aankan en de ouders ondersteunen het lezen door met hun kind boeken te lezen op beheersingsniveau. Daarmee oefent het kind de vaardigheid en komt het verder.

In die bibliotheek zijn boeken op het interesse niveau van je kind te vinden, die gezien de zinsbouw makkelijk te lezen en toegankelijk zijn. Laat je kind kiezen, ook al lijkt het boek te moeilijk.

Naast voorlezen en samenlezen kunnen ouders ook vaardigheden oefenen als het schrijven en herkennen van letters en het samen lezen van (losse) woorden.

Meer tips op <http://www.steunpuntdyslexie.nl/dyslexie-thuis/uw-kind-helpen/>

<http://www.zwijzenouders.nl/Artikel/Ervaar-zelf-hoe-het-is-om-dyslexie-te-hebben.htm#>